

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΤΟΥ ΤΣΑΡΝΟΥ

Μια από τις σημαντικότερες μάχες
για την κατάληψη του Γράμμου

Αντιναυάρχου ε.α.
Δρ. Στυλιανού Χαρ. Πολίτη

Μετά την απελευθέρωση από τους Γερμανούς, διαλύθηκαν οι αντιστασιακές οργανώσεις μη έχοντας λόγο υπάρξεως, αφού ο αντίπαλος τους είχε αποχωρήσει νικημένος, από το Ελληνικό έδαφος. Μόνο οι Κομμουνιστές δεν διαλύθηκαν και αυτό γιατί η ηγεσία τους ενδιαφερόταν για την Εξουσία. Μετά την Ένοπλο Στάση των «Δεκεμβριανών» του 1944 και τη Συμφωνία της Βάρκιζας, ο αποκαλούμενος «Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός» των Κομμουνιστών επισήμως διαλύθηκε. Αρκετά μέλη του επέστρεψαν στα σπίτια τους και άρχισαν να ασχολούνται με τις καθημερινές τους ασχολίες. Μια μερίδα όμως εξ αυτών πέρασε τα σύνορα και εισήλθε σε όμορα Κομμουνιστικά Κράτη. Τα Κράτη που ήταν εχθρικά για την Ελλάδα έχοντας ακόμα και εδαφικές βλέψεις σε βάρος μας, δέχθηκαν πρόθυμα τους Κομμουνιστές και τους περιέθαλψαν. Στην συνέχεια τους εξόπλισαν και άρχισαν σχολαστικά την στρατιωτική τους εκπαίδευση. Την άνοιξη του 1946 με το πέρας της εκπαίδευσής τους, οι Κομμουνιστές κατά ομάδες άρχισαν να περνούν τα σύνορα μας και να διασκορπίζονται στα βουνά ακολουθώντας πιστά ένα άριστα καταστρωμένο σχέδιο. Τον ίδιο χρόνο προκηρύχθηκαν εκλογές για τις 31 Μαρτίου. Οι Κομμουνιστές όμως είχαν άλλα σχέδια. Επειδή γνώριζαν πολύ καλά ότι με τις εκλογές δεν θα μπορούσαν ποτέ να έρθουν στην πολυπόθητη Εξουσία, έκριναν ότι ήρθε η στιγμή για να αρχίσει η εφαρμογή του Σχεδίου για ανάληψη της Εξουσίας με τη βία. Παραμονή λοιπόν των εκλογών μια Κομμουνιστική Ομάδα τριάντα τριών Ανταρτών που «έδρευε» στον Όλυμπο με επικεφαλής τον Αλέξιο Ρόσιο (Υψηλάντη) επιτέθηκε αιφνιδιαστικά στον Σταθμό Χωροφυλακής του Λιτόχωρου. Στη μάχη σκοτώθηκαν δεκατρείς Χωροφύλακες και αιχμαλωτίστηκαν άλλοι τρεις. Η Κυβέρνηση προσπάθησε να υποβαθμίσει το γεγονός και οι εκλογές διεξήχθησαν την επομένη κανονικά. Δυστυχώς όμως επειδή το Σχέδιο των Κομμουνιστών είχε αρχίσει να εφαρμόζεται, το κακό γενικεύθηκε.

Οι σημαντικότερες εστίες και βάσεις της Κομμουνιστικής Ανταρσίας είχαν αναπτυχθεί σε παραμεθόριες περιοχές. Οι όμορες εχθρικές χώρες, είχαν αρχίσει να χρησιμοποιούνται σαν ορμητήρια των Κομμουνιστών και ως καταφύγια τους όταν αυτοί καταδιώκονταν από τον Ελληνικό Στρατό. Επιπλέον, οι χώρες αυτές φρόντιζαν για τον ανεφοδιασμό τους σε πολεμικό υλικό και γενικά για την υποστήριξη των Δυνάμεών τους. Η ισχυρότερη βάση τους ήταν ο Γράμμος όπου στις 23 Δεκεμβρίου 1947 σχημάτισαν μια «Προσωρινή Κυβέρνηση». Σταδιακά η ύπαιθρος άρχισε να ερημώνεται καθώς οι οικονομικά κατεστραμμένοι ανταρτόπληκτοι είχαν ξεκινήσει να συγκεντρώνονται ασφυκτικά στις πόλεις. Ο Ελληνικός Στρατός αν και εξασθενημένος από τις απώλειες, είχε επιτύχει μέχρι το 1948 συστηματική εκκαθάριση των Ανταρτικών Ομάδων σε μεγάλο μέρος των μη παραμεθωρίων περιοχών. Σε αυτό είχαν συμβάλει αποτελεσματικά και οι Μονάδες Ασφαλείας Υπαιθρου (Μ.Α.Υ.). Η Ελληνική Κυβέρνηση από το 1947 είχε εξοπλίσει το λαό που είχε απομείνει στην ύπαιθρο. Σε κάθε χωριό ακόμα και σε κάθε στάνη, οι Κομμουνιστές είχαν να αντιμετωπίσουν ένοπλους πολίτες και κατά συνέπεια δεν ήταν πια τόσο εύκολος ο «ανεφοδιασμός» τους σε τρόφιμα. Ούτε και ασφαλής η παραμονή τους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να συρρικνωθούν οι δυνάμεις τους στις βόρειες παραμεθόριες περιοχές του Γράμμου και του Βίτσι. Στα τέλη όμως του 1948, ο Ηγέτης της Γιουγκοσλαβίας αποφάσισε να κλείσει τα σύνορα, εμποδίζοντας την καταφυγή στο έδαφος της χώρας του, ακόμα και των τραυματιών Κομμουνιστών. Αυτό ήταν ένα ακόμα μεγάλο πλήγμα σε βάρος τους. Παρ' όλα αυτά, λόγω του δύσβατου εδάφους και της αρίστης

εκπαιδευτές τους ήταν ο Ανθυπολοχαγός **Σωτήρης Γκίκας** που ήταν διμοιρίτης στη 1 Διμοιρία του 1ου λόχου και στη συνέχεια πολέμησε μαζί τους. Ο απόστρατος τώρα πια Στρατηγός **Γκίκας** διηγείται: «Ήταν πολύ καλά παιδιά. Συναγωνιζόταν ο ένας τον άλλον ποιος θα γίνει καλύτερος. Μετά την εκπαίδευση επιθεώρησε το Τάγμα ο Αρχηγός ΓΕΣ Στρατηγός **Θρασύβουλος Τσακαλώτος**. Έμεινε ενθουσιασμένος! Αμέσως πληροφόρησε τους Αξιωματικούς ότι η Κυβέρνηση επιθυμούσε να στείλει στα πεδία των μαχών αυτούς τους Στρατιώτες. Ζήτησε και τη δική τους άποψη και τους ρώτησε μάλιστα αν θα ήθελαν κάτω απ' αυτές τις συνθήκες να παραμένουν στο Τάγμα ή να μετατεθούν. Όλοι οι Αξιωματικοί με εξαίρεση δύο οι οποίοι αμέσως μετατέθηκαν, ανέφεραν ότι όλοι αυτοί οι πρώην Κομμουνιστές ήταν εξαιρετικοί Στρατιώτες και ότι δεν θα ήθελαν ποτέ να μετατεθούν από αυτό το Τάγμα. Του ανέφεραν επίσης ότι είχαν δημιουργηθεί στενοί δεσμοί φιλίας μεταξύ αυτών και των Αξιωματικών μέσα στο πλαίσιο ενός υπέροχου στρατιωτικού πνεύματος». Πεπεισμένος απόλυτα τώρα ο Αρχηγός δεν άργησε να τους στείλει για ένα νέο βάπτισμα του πυρός. Αυτή τη φορά όμως με τον Ελληνικό Στρατό. Επειδή οι Κομμουνιστές τότε είχαν κατέλαβαν το Αίγιο, το Τάγμα αυτό ανέλαβε την πρώτη του αποστολή. Οι πρώην Κομμουνιστές την εξετέλεσαν με απόλυτη επιτυχία! Δεν απελευθέρωσαν μόνο το Αίγιο αλλά συνέχισαν την καταδίωξη των πρώην ομοϊδεατών τους, εικοσιπέντε χιλιόμετρα νοτιότερα, μέχρι που τους ανάγκασαν να καταφύγουν συντετριμμένοι στον Πάρωνα. Στη συνέχεια και αφού είχαν ολοκληρώσει την εκπαίδευση τους με Διοικητή τον Γεώργιο Πολιτάκη, μεταφέρθηκαν ακτοπλοϊκώς στη Ναύπακτο και από εκεί εκτελώντας εκκαθαρίσεις στη Ρούμελη έφθασαν στα Γιάννενα. Το Τάγμα αυτό όπως θα δούμε παρακάτω ήταν αυτό που κατέλαβε το Γράμμο και γνώρισε τη μεγαλύτερη δόξα στην πρόσφατη Ιστορία μας.

Ας έρθουμε όμως στα γεγονότα της εποχής. Διοικητής του 596 Τ.Π είχε αναλάβει από τις 8 Μαρτίου του 1949 ο Ταγματάρχης Γρηγόριος Παναγιωτάκος. Σ' αυτόν ανατέθηκε το έργο της καταλήψεως της Γραμμής του Τσάρνου, ενώ παράλληλα βρισκόντουσαν άλλες μονάδες του Στρατού κατά μήκος των συνόρων για την κατάληψη του υψώματος Φλάμπουρο που ήταν το τελευταίο σημείο της Ελληνικής επικράτειας. Το 596 Τ.Π. είχε πέντε Λόχους μαζί με το Λόχο Διοικήσεως. Οι τέσσερις Λόχοι Μάχης συγκροτούσαν δύο Διλοχίες. Η πρώτη Διλοχία με Διοικητή τον Υποδιοικητή του Ταγματος Ταγματάρχη Ιωάννη Λιούσσα είχε τον 1ο και τον 3ο λόχο. Στον πρώτο Λόχο ήταν ο Λοχαγός **Σωτήρης Γκίκας** και στον 3ο ο Λοχαγός **Χαράλαμπος Πολίτης**. Η δεύτερη Διλοχία αποτελείτο από τον 2ο και τον 4ο λόχο με επικεφαλής τους Λοχαγούς Μιλτιάδη Κουτσαγγέλου και Νικόλαο Μαργαρίτη αντίστοιχα. Ο Λόχος Διοικήσεως είχε Διοικητή το

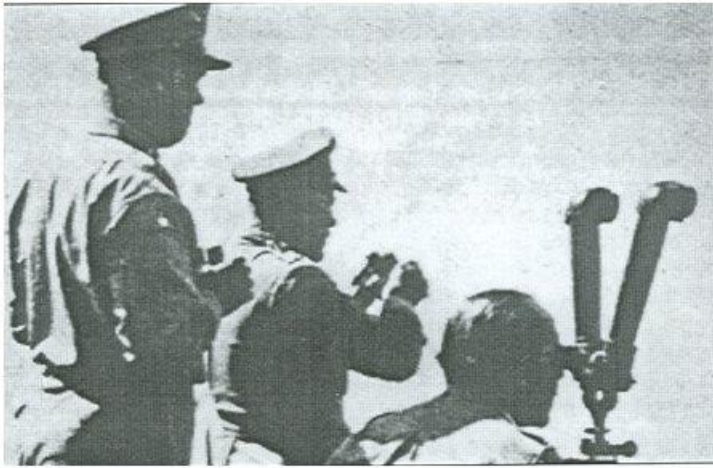
Ο Λοχαγός Χαράλαμπος Πολίτης μεταλαβαίνει από Στρατιωτικό Ιερέα πριν τη μάχη

μεγάλο σε ηλικία Λοχαγό Παναγιώτη Ρουμελιώτη. Ολόκληρο το Τάγμα ήταν εξοπλισμένο με λάφυρα. Η κάθε Ομάδα είχε από 2 οπλοπολυβόλα άριστο εξοπλισμό ακόμα και μουλάρια. Οι τρεις Λοχαγοί ήταν νεότεροι, 24 μόλις χρονών, απόφοιτοι της Σχολής Ευελπίδων τάξεως 1947. Ο **Χαράλαμπος Πολίτης** γνωστός και ως «Μπάμπης», ήταν λίγο μεγαλύτερος. Είχε τοποθετηθεί σ' αυτή τη Μονάδα τον προηγούμενο Μάρτιο σε αντικατάσταση του Λοχαγού Γκρίμπα Αντώνη που είχε τραυματισθεί βαριά. Ανήκε στην ηρωική τάξη 1943. Ήταν δηλαδή ένας από τους Ευέλπιδες που στασίασαν το 1941 ενώ οι Γερμανοί πλησίαζαν την Αθήνα και αρνήθηκαν να συμμορφωθούν με τις διαταγές των ανωτέρων τους που είχαν συνθηκολογήσει. Με δική τους πρωτοβουλία είχαν επιτάξει μεταφορικά μέσα και ακολουθώντας την εντολή του Βασιλέως για συνέχιση του Αγώνα,

παρέλαβαν την Σημαία της Σχολής και έφυγαν για να λάβουν μέρος στην Μάχη της Κρήτης. Εκεί έγραψαν μια από τις ενδοξότερες σελίδες της Ιστορίας μας.

Από τις 2 Αυγούστου του 1949, ο Στρατός μας είχε εξαπολύσει σφοδρή επίθεση στο Γράμμο και είχε καταλάβει μετά από ηρωικές προσπάθειες τη Γκίνοβα και μετά το Ταμπούρι - Καψάλια. Η 52 Ταξιαρχία, στις 5 Αυγούστου ξεκίνησε την επιχείρηση κατά της γραμμής του Τσάρνου. Έφθασε μέχρι τις παρυφές του οχυρού αλλά δεν μπόρεσε να συνεχίσει. Η ενέργεια αυτή έγινε κυρίως για να αναγκάσει τους Κομμουνιστές να μετακινήσουν δυνάμεις τους στο Γράμμο αποδυναμώνοντας το Βίτσι. Ο 1ος Λόχος έφθασε κάτω από το Τσάρνο διακόσια μέτρα από την κορυφή όπου παρέμεινε μαχόμενος όλη τη νύκτα. Οι Κομμουνιστές εκτέλεσαν αντεπίθεση για να ανατρέψουν τις Στρατιωτικές Δυνάμεις. Πλησίασαν πάρα πολύ τις θέσεις του Στρατού στο αντέρεισμα του Τσάρνου, τόσο κοντά που βρέθηκαν νεκροί πολλοί απ' αυτούς σε απόσταση μόλις οκτώ μέτρων από τις θέσεις των μαχητών του Στρατού. Παρ' όλα αυτά οι γενναίοι μαχητές του Τάγματος των «Ανανηψάντων» τους απέκρουσαν. Στη φάση αυτή της μάχης τραυματίστηκε ο Λοχαγός **Γκίκας** από θραύσμα βλήματος ολμοβόλου. Ο γενναίος Λοχαγός όμως δεν αποσύρθηκε αλλά πλημμυρισμένος στα αίματα συνέχισε τον Αγώνα. Τότε επίσης σκοτώθηκε από βλήμα πυροβολικού ο «Ταξιαρχος» της 16ης Ταξιαρχίας των Κομμουνιστών Σ. Παπαδημητρίου.

Η Αεροπορία έστειλε το βράδυ στις 8 Αυγούστου τον Ανθυποσηναγό Ι. Στυλιανάκη, ο οποίος με το αεροπλάνο του πετώντας χαμηλά σκόρπισε καρφιά για να σκάνε τα λάστιχα των οχημάτων που χρησιμοποιούσαν οι Κομμουνιστές. Με αυτή την ενέργεια σταμάτησε τις γραμμές ανεφοδιασμού τους από την Αλβανία. Στις 10 του μηνός ο Στρατός μας επιτέθηκε μ' όλες τις διαθέσιμες δυνάμεις του στο Βίτσι. Η αντίσταση όμως των καλά οχυρωμένων Κομμουνιστών ήταν σθεναρή και αποτελεσματική. Πλήθος οι νεκροί Στρατιώτες που ακάλυπτοι προσπαθούσαν να ανέβουν στο δύσβατο έδαφος κάτω από τα πυρά των οχυρών. Παρ' όλα αυτά οι ηρωικές τους προσπάθειες έφεραν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Σε τέσσερις μέρες έπεσε το Βίτσι. Μερικοί Κομμουνιστές διέφυγαν στην Αλβανία, ενώ οι περισσότεροι κατόρθωσαν να συνενωθούν με τους ομοϊδεάτες τους στο Γράμμο. Οι επιχειρήσεις συνεχίστηκαν με μεγάλη δυσκολία. Τις πρώτες πρωινές ώρες της 24ης Αυγούστου, ο Ελληνικός Στρατός ξεκίνησε την τελική του επίθεση στο Γράμμο. Η κατεύθυνση της επιθέσεως είχε δύο άξονες: ο ένας προς Μονόπυλο - Πουριά - Φούσια - Πέτρα Οσμάν, με σκοπό την κατάληψη του 2522 υψώματος και ο άλλος προς Ανθρωπάκο - Τσάρνο - Βήτο - Ψωριάρικα με σκοπό τον αποκλεισμό των Κομμουνιστικών Δυνάμεων και τη διακοπή της επικοινωνίας τους με την Αλβανία. Ο Ελληνικός Στρατός, αφού εκκαθάρισε τα γύρω υψώματα κινήθηκε αποφασιστικά για να καταλάβει τους πανίσχυρους προμαχώνες του Γράμμου. Σημαντικό κατόρθωμα ήταν η κατάληψη του «Σταθμού Χωροφυλακής». Ονομαζόταν έτσι γιατί εκεί παλιά υπήρχε φυλάκιο της Χωροφυλακής ελέγχοντας την επικοινωνία με την Αλβανία. Η ενέργεια αυτή εκτελέστηκε ταυτόχρονα και σε συνδυασμό με την κατάληψη του Τσάρνου. Προς το Σταθμό Χωροφυλακής κινήθηκε ο 1ος Λόχος με Διοικητή το Λοχαγό **Σωτήρη Γκίκα** ενώ προς το Τσάρνο κινήθηκε ο 3ος Λόχος με Διοικητή το Λοχαγό **Χαράλαμπο Πολίτη**. Επειδή η ενέργεια αυτή ήταν κρίσιμη για την ολοκλήρωση της Επιχειρήσεως «Πυρσός», ο Βασιλιάς Παύλος από το γειτονικό ύψωμα που ονομάζεται Αμμούδα μαζί με τον Αρχιστράτηγο Αλέξανδρο Παπάγο, παρακολουθούσε την εξέλιξη της μάχης, διευθύνοντας αυτοπροσώπως τη διεξαγωγή ολοκλήρου της Επιχειρήσεως μέχρι το τέλος της.

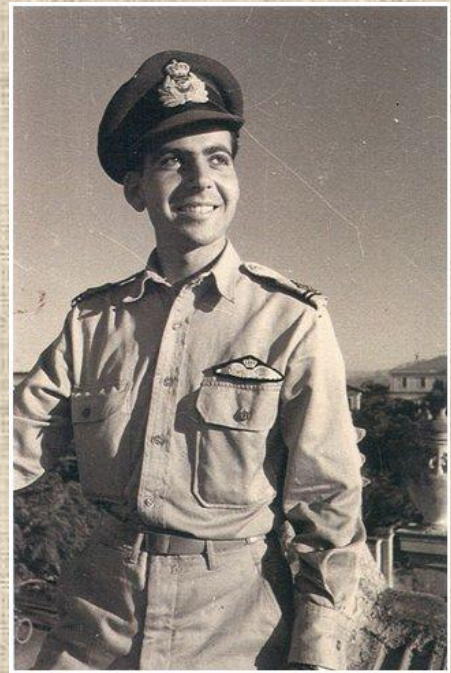
Ο Βασιλιάς Παύλος στην Αμμούδα παρακολουθεί τη μάχη για την κατάληψη της γραμμής του Τσάρνου και συντονίζει τις τελευταίες Πολεμικές Επιχειρήσεις του Στρατού.

Ο 1ος Λόχος κινήθηκε όλη τη νύκτα μέσα από το ρέμα που περνούσε κάτω από το Τσάρνο και κατέληγε στο Σταθμό Χωροφυλακής. Στο ρέμα έτρεχε νερό, που έφθανε μέχρι πάνω από τη μέση των στρατιωτών. Ο Λόχος έτσι κατάφερε να γλιτώσει από τις νάρκες με τις οποίες ήταν κατάσπαρτος ο τόπος και να φθάσει με μικρή καθυστέρηση πολύ κοντά, περί τα 150 μέτρα από τον αντικειμενικό του σκοπό, χωρίς οι κινήσεις του να γίνουν αντιληπτές από τον εχθρό. Με την έναρξη της επιθέσεως του 1ου Λόχου εφαρμόστηκε η μέθοδος «σφύρα». Εκατόν εβδομήντα πυροβόλα της

Στρατιάς επικέντρωσαν τα πυρά τους στο Σταθμό Χωροφυλακής για 5 λεπτά. Το ύψωμα δεν άργησε να καταληφθεί. Μετά την κατάληψη του όμως οι Στρατιώτες μας δέχθηκαν ισχυρό σφυροκόπημα πυροβολικού από το οχυρό Τσάρνου. Παρ' όλα αυτά, έμειναν καρτερικά στις θέσεις τους, βλέποντας τους συμπολεμιστές τους να χάνονται χωρίς αυτοί να μπορούν να κάνουν τίποτε άλλο από το να περιμένουν την κατάληψη του Τσάρνου για να σιγήσουν τα πυροβόλα του. Σε αυτή τη φάση χάθηκαν τρεις από τους Αξιωματικούς του 1ου Λόχου και πενήντα επτά από τους στρατιώτες του.

Ο 3ος Λόχος που κατευθυνόταν στην κορυφή του Τσάρνου είχε επιτεθεί νωρίτερα. Οι Στρατιώτες του ανηφόρισαν με δυσκολία το δύσβατο έδαφος ενώ οι διαδοχικές εκρήξεις «μπακαλοτορπιλλών», δηλαδή ενός εκρηκτικού μηχανισμού για την ανατίναξη των ναρκών στο πεδίο της μάχης, άνοιγαν δρόμο μέσα από τα ναρκοπέδια. Παρά το συνεχές καταιγιστικό πυρ της Αεροπορίας που είχε ξεκινήσει πολλές μέρες πριν, οι Κομμουνιστές που βρισκόντουσαν ασφαλείς μέσα στα πανίσχυρα οχυρά τους, συνέχιζαν να πλήττουν τους Στρατιώτες μας. Ο 3ος Λόχος όμως προχωρούσε δυναμικά παρά τις τεράστιες απώλειες του. Δεν αντιμετώπισε κανένα πρόβλημα ανεφοδιασμού με πυρομαχικά. Υπήρχαν άφθονα στις παλάσκες των αναρίθμητων νεκρών Στρατιωτών που βρισκόντουσαν διάσπαρτοι σε τυμπανιαία κατάσταση σε όλες τις πλαγιές του υψώματος! Πλησιάζοντας την κορυφή του Τσάρνου, μια σφαίρα βρίσκει τον Λοχαγό [Χαράλαμπο Πολίτη](#) στο χέρι. Ο Λοχαγός όμως δεν κάμπτεται και συνεχίζει να προχωρά μαχόμενος οδηγώντας τους στρατιώτες του Λόχου του. Μια δεύτερη σφαίρα τον βρίσκει στο δεξιό πλευρό αλλά αιμόφυρτος συνεχίζει την ηρωική του προσπάθεια καθώς μια τρίτη σφαίρα τον βρίσκει στο δεξιό του μηρό. Δεν μπορούσε να περπατήσει άλλο. Γι αυτό προσπάθησε να καλυφθεί πίσω από ένα μεγάλο κορμό δένδρου για να μην εγκαταλείψει το πεδίο της μάχης, δίνοντας συνεχώς οδηγίες και τις απαραίτητες διαταγές στους υφισταμένους του. Φαίνεται όμως ότι οι Κομμουνιστές τον είχαν επισημάνει και όλοι οι όλμοι άρχισαν να κτυπούν πάνω στον κορμό. Ένα θραύσμα όλμου κτύπησε το Λοχαγό στο κεφάλι και τον έθεσε τελειωτικά εκτός μάχης. Ο ασυρματιστής έσπευσε να δώσει το σήμα «*Ο Κρόνος είναι ανήσυχος - ο Κρόνος είναι ανήσυχος!*». Αυτό σήμαινε ότι ο Λοχαγός είναι τραυματισμένος, ενώ αν έλεγε «*ήσυχος*» θα σήμαινε νεκρός. Η Διοίκηση βλέποντας τις τεράστιες απώλειες και το γεγονός ότι ο Λοχαγός ήταν πια εκτός μάχης, έστειλε για ενίσχυση μια Διλοχία από το 594 Τ.Π με επικεφαλής το Λοχαγό Αντώνιο Ρήγα που ήταν ένας διακεκριμένος Αξιωματικός. Γύρω στις 12 το μεσημέρι εμφανίσθηκαν και πάλι τα Helldivers που διέθεταν βόμβες 500 λιβρών και μπορούσαν να καταστρέψουν ισχυρά προασπισμένους στόχους. Άρχισαν αμέσως το βομβαρδισμό. Επικεφαλής του Σμήνους ο

νεαρός τότε Ανθυποσημηναγός Ιωάννης Στυλιανάκης ο οποίος ήταν ένας πολύ δυνατός πιλότος που διακρίθηκε αργότερα για την επιδεξιότητα του, στο ακροβατικό Σμήνος Aero team όπου διετέλεσε και Διοικητής του. Ήταν πρώτος σε κάθε αποστολή και είχε τις περισσότερες ώρες στον αέρα στη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων. Συγκέντρωσε τελικά στο ενεργητικό του διακόσιες εξήντα πέντε πολεμικές εξόδους με αεροπλάνα Harvard, Spitfire και Helldivers. Ο γενναίος Αεροπόρος λοιπόν πλησιάζοντας το Τσάρνο χαμήλωσε επικίνδυνα και αφήνοντας τους άλλους να το βομβαρδίσουν διήλθε πάνω από τις θέσεις των οχυρών για να τα επισημάνει. Στη συνέχεια επέστρεψε και με τη δεύτερη διαδρομή κυριολεκτικά τα εξουδετέρωσε με την εύστοχη άφηση των βομβών του. Ο Βασιλιάς Παύλος που άγρυπνος δύο μέρες παρακολούθησε από την Αμμούδα τον αεροπορικό βομβαρδισμό και γενικά την εξέλιξη της επιχειρήσεως ήταν κατενθουσιασμένος. Εξέπεμψε μάλιστα και σήμα με το οποίο εξέφραζε τη μεγάλη του ευαρέσκεια και χαρακτήριζε ως «μεγαλειώδη την προσπάθεια». Έτσι, μετά απ' όλα αυτά, το 594 Τάγμα μπόρεσε να προχωρήσει παρά τις μεγάλες του απώλειες. Μεταξύ των νεκρών ήταν και ο γενναίος Διοικητής της ηρωικής Διλοχίας που κατέλαβε το Τσάρνο, ο Λοχαγός Αντώνιος Ρήγας.

Ο Ανθυποσημηναγός Ιωάννης Στυλιανάκης

Με κίνδυνο της ζωής τους δυο ΜΑΥδες, δηλαδή ένοπλοι πολίτες εθνοφύλακες, κατάφεραν να πλησιάσουν το βαριά τραυματισμένο Λοχαγό **Χαράλαμπο Πολίτη** και να τον βάλουν σ' ένα πρόχειρο φορείο που έφτιαξαν με τα όπλα τους. Τον έσυραν μέχρι τη χαράδρα και απ' εκεί μπόρεσαν να πλησιάσουν το ασθενοφόρο όχημα όπου ήδη υπήρχε και άλλος ένας τραυματίας Στρατιώτης. Το ασθενοφόρο κινήθηκε στον κακοτράχαλο δρόμο. Οι Κομμουνιστές μόλις το ελεσήμαναν άρχισαν να βάλουν εναντίον του, αδιαφορώντας για τα διακριτικά του Ερυθρού Σταυρού που έφερε. Ο οδηγός αναγκαστικά άρχισε να τρέχει χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τα ουρλιαχτά των τραυματιών που τρελαινότουσαν στον πόνο σε κάθε λακκούβα που έβρισκε το αυτοκίνητο. Μετά από πολύ λίγο ο τραυματίας Στρατιώτης, σιώπησε. Ήταν νεκρός. Σταδιακά όμως τα πυρά αραιώσαν και σιγά-σιγά σταμάτησαν. Ο τραυματισμένος Λοχαγός μπόρεσε κάποια στιγμή να δει μέσα από το αυτοκίνητο την κορυφή του Τσάρνου. Πλήθος οι φωτοβολίδες από το 594 Τάγμα Πεζικού. Το φοβερό οχυρό είχε πέσει! Ήταν 25 Αυγούστου 1949!

Την επόμενη μέρα προωθήθηκε προσωπικό για αναπλήρωση των απωλειών. Στον 1ο Λόχο του 596 Τάγματος είχαν μείνει μόνο σαράντα. Μ' αυτούς που ήρθαν οι οποίοι ήταν άλλοι σαράντα έφθασαν τους ογδόντα, έναντι των εκατόν πενήντα που έπρεπε κανονικά να ήταν η Δύναμη του. Η χαρά όμως του Λοχαγού **Γκίκα** ήταν μεγάλη αφού ανάμεσα σε αυτούς που ήρθαν ήταν και ο έφεδρος Ανθυπολοχαγός Γρηγόριος Γρηγοριάδης, Δικηγόρος από τη Θεσσαλονίκη, παλιός γενναίος συμπολεμιστής του. Είχε τραυματισθεί σε μια ηρωική του προσπάθεια στο πεδίο της μάχης και είχε μεταφερθεί σε νοσοκομείο, αλλά μετά την ανάρρωση του είχε σπεύσει πάλι για να συνεχίσει τον Αγώνα.

Μετά την κατάληψη του Τσάρνου, ο εχθρός αμύνθηκε στη Γραμμή Τσαγκός Καραούλι-ένα και Τσαγκός Καραούλι-δύο. Το τελευταίο ήταν ένα ύψωμα από όπου μπορούσε κανείς να ελέγχει από πολύ μακριά ολόκληρη την περιοχή. Ήταν ένα φυσικό οχυρό που δύσκολα θα μπορούσε να καταληφθεί. Την επόμενη μέρα, το 596 Τάγμα των «Ανανηψάντων» έκανε μια προσπάθεια για την κατάληψη του υψώματος. Ο Σταθμός

Διοικήσεως του Τάγματος ήταν στο Σταθμό Χωροφυλακής, όπου βρισκόταν και ο Λοχαγός **Γκίκα** σε επαφή με το Διοικητή του. Τα πυρά των Κομμουνιστών ήταν κατατρεχτικά. Είχαν επάρκεια πυρομαχικών και πλεονεκτούσαν λόγω θέσεως. Οι δύο Λόχοι εφόδου ανετράπησαν το ίδιο και δύο άλλοι που εστάλησαν στη συνέχεια. Σε αυτή τη φάση ο Διοικητής του Τάγματος Γρηγόριος Παναγιωτάκος είπε στον **Γκίκα**. «*Σωτήρη μου! Σώσε την τιμή του Τάγματος!*» Ο γενναίος Λοχαγός αμέσως κινήθηκε προς το ύψωμα Τσαγκός Καραούλι-δύο, με όσους του είχαν απομείνει και με όσους μπόρεσε να μαζέψει από τους άλλους Λόχους. Μαζί του πήρε και δύο μπαζούκας. Τα όπλα αυτά μόλις είχαν εμφανισθεί και ήταν πολύ χρήσιμα για την επίθεση του Στρατού μας στα οχυρά. Στην επιχείρηση ακολούθησε και ο Λοχαγός Κουτσαγγέλου με όσους του είχαν απομείνει μετά από τις τρομακτικές απώλειες εκείνων των ημερών. Η επίθεση έγινε με επιτυχία και κατελήφθη η κορυφή του Τσαγκός Καραούλι-δύο.

Στις 25 του Αυγούστου είχε καταληφθεί και το Μονόπυλο. Στην επιχείρηση αυτή σημαντική ήταν και η συμβολή των τεθωρακισμένων. Οι επιτυχίες του Στρατού μας συνεχίστηκαν. Στις 26 του μηνός κατέλαβε τα Πουριά - Φούσια και συνέχισε απτόητος την επίθεση του στην Πέτρα Οσμάν που την κατέλαβε την επόμενη μέρα στις 12:30. Μετά και απ' αυτό άνοιξε κυριολεκτικά ο δρόμος για την κατάληψη του υψώματος 2522 δηλαδή της κορυφής του Γράμμου. Ο Στρατός μας κινήθηκε αμέσως προς αυτή την κατεύθυνση ενώ τις απογευματινές ώρες ένα τμήμα του κινήθηκε προς το Φλάμπουρο, όπου ήταν εγκατεστημένος ο Σταθμός Διοικήσεως της Κομμουνιστικής ΙΧ Μεραρχίας. Ο «*Μέραρχος*» των Κομμουνιστών, Δημήτριος Ζυγούρης (Παλαιολόγος), αναγκάζεται να συμπτυχθεί με όλες του τις δυνάμεις με κατεύθυνση το Πλικάτι. Η υποχώρηση έγινε άτακτα και με μεγάλη σύγχυση. Γι' αυτό δεν μπόρεσαν να φθάσουν όλοι στο Πλικάτι και πολλοί εγκλωβίστηκαν στον κλοιό που δημιούργησε ο Στρατός που είχε καταλάβει το Φλάμπουρο. Στη συνέχεια, μετά από πολύνεκρες μάχες ο Στρατός μας κατέλαβε επιτέλους το ύψωμα 2522, την κορυφή του Γράμμου και, κλείνοντας ολοκληρωτικά τη συνοριακή γραμμή, κατάφερε να εδραιωθεί ολοκληρωτικά στην περιοχή, εξουδετερώνοντας και την τελευταία

Ο ήρωας Τζίμας, ο Στρατιώτης από το Τάγμα των Ανανηψάντων, που ανέβηκε πρώτος στην κορυφή του Γράμμου.

εστία των Κομμουνιστών. Ο Στρατιώτης που έφτασε πρώτος στην κορυφή του «*απόρθητου Γράμμου*» ήταν ο Μακρονησιώτης Τζίμας του 596 Τάγματος «*Ανανηψάντων*». Υπερήφανος αυτός ο τελείως άγνωστος σήμερα ήρωας, έβαλε το κράνος του πάνω στο όπλο του το σήκωσε ψηλά και άρχισε να το κουνά θριαμβευτικά, ενώ οι ζητωκραυγές των συμπολεμιστών του συναγωνιζόντουσαν σε ένταση με τις βροντές των πυροβόλων και τις εκρήξεις της μάχης. Σε λίγο φάνηκε μια ντακότα που πετούσε πολύ χαμηλά. Πλησιάζοντας στο Γράμμο, οι Στρατιώτες διέκριναν με ενθουσιασμό τέσσερα χρυσά αστέρια σε κόκκινο φόντο. Στο αεροπλάνο επέβαινε ο Αρχηγός του ΓΕΣ Στρατηγός Θρασύβουλος Τσακαλώτος. Το αεροπλάνο του Αρχηγού έκανε ένα κύκλο πάνω από το ύψωμα. Από την ανοικτή πόρτα φάνηκε η αυστηρή φυσιογνωμία του Στρατηγού να τους ρίχνει ένα δάφνινο στεφάνι δείχνοντας μια ξεχωριστή τιμή στους ήρωες του Γράμμου. Οι Κομμουνιστές νικημένοι, υποχώρησαν και καλυπτόμενοι από τα πυκνά πυρά τους, μπόρεσαν με μεγάλες απώλειες να διαφύγουν από ένα μονοπάτι μέσα από το Στενό των Πρεσπών στον «*Κόκκινο Παράδεισο*» της Αλβανίας.

Έτσι ξημέρωσε ηλιόλουστη η 30η Αυγούστου 1949. Ήταν η πρώτη ειρηνική ημέρα μετά από πολλά χρόνια πολέμου και δυστυχίας για τον Ελληνικό Λαό!

Την 1η Σεπτεμβρίου εξουδετερώθηκε και η τελευταία ομάδα των Ανταρτών που είχε αποκλειστεί στις παρυφές του Ολύμπου προς το Λιτόχωρο. Τους εντόπισε ο Ανθυποσημναγός Ι. Στυλιανάκης που τον έστειλε η Αεροπορία μας στην περιοχή γι' αυτό το σκοπό μ' ένα αεροπλάνο Harvard. Η θέση των τελευταίων Ανταρτών εντοπίστηκε και επισημάνθηκε με καπνογόνο που έριξε από την πίσω θέση του αεροπλάνου ο Σμηνίας Κεφάλας. Στη συνέχεια βομβαρδίστηκαν εύστοχα από τον ικανότατο Χειριστή του αεροπλάνου. Όσοι σώθηκαν έτρεξαν να παραδοθούν. Αυτή ήταν η τελευταία μάχη. Οι ήρωες Στρατιώτες που κατέλαβαν τον Γράμμο όλοι τους «*Μακρονησιώτες*», έκτισαν στην κορυφή του ένα απέριττο Ηρώο για να θυμίζει στις γενιές που θα έρθουν τη μεγάλη τους νίκη και τη μοναδική προσφορά τους στο Έθνος. Η χώρα παντού πανηγύριζε. Μερικοί ανταρτοπληκτοί ξαναγύρισαν στα ερημωμένα τους χωριά για να ξαναδημιουργήσουν τις κατεστραμμένες περιουσίες τους. Οι περισσότεροι όμως μη μπορώντας να πιστέψουν ότι τα δεινά τους τελείωσαν παρέμειναν στις πόλεις που κατάντησαν αφόρητες. Το πλήθος των δυστυχισμένων ορφανών και οι επιζήσαντες τραυματίες άρχισαν να βλέπουν με ανακούφιση το τέλος ενός πολέμου που στοίχισε τόσο πολύ στον Ελληνικό Λαό και οι Στρατιώτες σιγά-σιγά επέστρεψαν στους στρατώνες τους. Η Δημοκρατία επιτέλους κατοχυρώθηκε, εδραιώθηκε και έλαμψε στη Χώρα που την είχε δημιουργήσει πολλούς αιώνες πριν.

Στις εορταστικές εκδηλώσεις των Αθηνών μπροστά στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου, έγινε παρέλαση των δύο ηρωικότερων Μονάδων από τα 110 μάχιμα Τάγματα του Στρατού μας. Ήταν η 5η Μοίρα Καταδρομών και βεβαίως το 596 Τάγμα Πεζικού. Η περίφημη Μονάδα των «*Ανανηψάντων*» με τη δοξασμένη Σημαία της, στην οποία είχε απονεμηθεί από τον Στρατηγό Βεντήρη στις 11 Σεπτεμβρίου του 1949 το **Διακριτικό Αγώνος Διασώσεως Ιερών και Οσίων της Φυλής** το γνωστό ΔΑΔΙΟΦ. Οι γενναίοι αυτοί στρατιώτες, όλοι τους μετανοιωμένοι Κομμουνιστές, είχαν δείξει με τις ηρωικές πράξεις τους τον πραγματικό τους εαυτό και είχαν κυριολεκτικά σώσει τη Πατρίδα μας από τον κίνδυνο που διέτρεχε. Αυτό το αναγνωρίζουν ακόμα και οι Κομμουνιστές που σήμερα ανεπιφύλακτα ομολογούν: «*Ευτυχώς που δεν νικήσαμε!*». Διότι αν νικούσαν τώρα θα είχαμε υποστεί όλες τις συνέπειες ενός συστήματος που πουθενά δεν μπόρεσε να εφαρμοσθεί. Ένα σύστημα που μπόρεσε να ωφελήσει μόνο τη νομενκλατούρα του, βυθίζοντας στην δυστυχία τόσους λαούς...